

"Naša kulturna baština, njeno čuvanje, poštivanje obnavljanje"

Učenici su kroz projekat o kulturnoj baštini istraživali tradiciju, stare zanate i običaje te sarađivali s roditeljima i lokalnom zajednicom.

Najvažniji faktor od kojeg zavise rezultati odgojno-obrazovnog rada u školi jeste nastavnik. Uticaj na formiranje ličnosti uvijek je bio najozbiljniji i najodgovorniji društvi zadatak. U svom radu nastojim naučiti učenike kako da uče te i im pomoći u toj složenoj aktivnosti. Kroz svaku nastavnu jedinicu svoje učenike nastojim osposobiti da budu spremni iskoristiti svaku mogućnost koja im se nudi te ih pripremiti da se suoče sa različitim iskušenjima koje život nosi a sve to kroz poučavanje i usvajanje osnovnih društvenih vrijednosti i normi. Kroz svoj rad želim doprinjeti razvoju aktivnih, odgovornih pojedinaca, otvorenih za cjeloživotno učenje. Da bih to postigla kod učenika nastojim razviti samostalnost, inicijativnost, istraživački duh, stvaralački interes, komunikativnost, samopouzdanje, samostalno i kritičko mišljenje, odgovornost, toleranciju, razumjevanje, solidarnost i saradnički duh. Da bih kod učenika razvila što širu i bogatiju lepezu pobrojanih osobina nastavni proces nastojim utemeljiti što više na poučavanju, problemski i iстраživački usmjerenu i inoviranu nastavu uvažavajući pri tome učenikove sposobnosti i sklonosti. Pri odabiru nastavnih sredstava, oblika i metoda rada usmjeravam se na uvođenje što većeg broja inovativnih oblika i metoda koji će poticajno i motivirajući djelovati na sve sfere učenikovog razvoja. U komunikaciji sa učenicima nastojim razviti pozitivne odnose zasnovane na povjerenju, poštivanju, razumijevanju i iskrenosti. Svojom naklonošću, drugarskim odnosom i ljubavlju prema djeci nastojim privući dječija srca. Kod sebe svakodnevno nastojim raditi na obogaćivanju kompetencija koje se odnose na pozitivne osobine, vještine, poučavanje i profesionalno usavršavanje. S roditeljima težim ostvariti takvu saradnju gdje će roditelj biti od što veće koristi u procesu pomaganja učenicima, ali i u davanju svog doprinosa u ukupnom obogaćivanju učionice, škole i šire lokalne zajednice. Mislim da danas mladi znaju šta žele i šta im treba. Današnji vladajući zvaničnici, vođe, škole i nastavni kadar moraju odgoj budućih generacija uzeti sebi za obavezu, te ponuditi kvalitetno obrazovanje, obuku, psihološku podršku i zaposlenje današnjoj omladini. Teško jeste, ali itekako vrijedi pokušati, jer svijet na mlađima ostaje.

AUTOR: ~~Pa~~ta Bukvarevic

DETALJAN OPIS:

POLAZIŠTA

Predmet Kultura življenja je jedan u nizu predmeta koji se izučava u petom razredu osnovne škole. Osnovni cilj ovog predmeta jeste naučiti učenike osnovnim pravilima kulturnog življenja. Nastavni plan i program ovog predmeta obuhvata deset različitih životnih sadržaja koji su povezani i čine osnovu kulture življenja. Šta je predhodilo i zašto je došlo do primjene projektne nastave su sledeće činjenice:

- Ovaj predmet je u korelaciji sa svim ostalim predmetima, odnosno nastavni sadržaji predmeta kultura življenja se u velikoj mjeri prožima kroz nastavne sadržaje svih ostalih predmeta.
- Svi nastavni sadržaj ovog predmeta su životni sadržaji. Mogu se realizirati bilo gdje u prostoru (u učionici, izvan učionice, u prirodi, u društvu).

- Nastavnik i učenici imaju priliku promatrati, upoređivati, ispitivati, i istraživati na konkretnim primjerima i životnim situacijama.
- Proučavanje nastavnih sadržaja predmeta Kultura življenja zahtjevaju saradnju, koordinaciju i komunikaciju ne samo na realciji nastavnik – učenik, već mnogo šire, saradnju sa roditeljima, prirodom, i širom zajednicom, društvom u cjelinil.
- Znanjakoja se stiču kroz praksu na konkretnim primjerima i situacijama ispitujući i stražujući motivirajuća je za učenike.
- Učenici na kreativniji, dinamičniji i zanimljiviji način stiču znanja koja su upečatljivija i trajnija, a kod učenika se stvara atmosfera u kojoj se oni osjećaju dijelom društva.
- Želja mi je bila unijeti ne samo promjene u nastavu i motivisati učenike, nego i uticati na cjelokupnu lokalnu zajednicu i šire.

U pronalaženju zanimljive teme svi učenici su iznijeli svoj prijedlog. Svi prijedlozi su zapisani na tabli. Kritički je analiziran svaki prijedlog, te utvrđeno koji prijedlog je najzanimljiviji. Većina učenika pokazala je interes za temu Naša kulturna baština, njeno čuvanje, poštivanje obnavljanje. Grupnim radom u školi i na terenu izvan učionice odlučili smo istražiti odabranu temu. Imajući u vidu učeničke vlastite sposobnosti i kapacitete, te sagledavši unutrašnje i vanjske fakotore koji će uticati na realizaciju projektnog prijedloga, a u saradnji sa roditeljima i lokalnom zajednicom koji su bili spremni podržati nas, sarađivati i biti dio projektne nastave izvršili smo planiranje aktivnosti koje smo željeli realizirati u svrhu ostvarivanja zacrtanog cilja.

CILJ I ŽELJENI ISHODI

Cilj :

- Da učenici spoznaju vrijednost svoje kulturne baštine, razvijaju ljubav i poštovanje te njeguju vrijednosti prošlosti iosjećaju obavezu za očuvanjem svega onoga što šredstavlja tradiciju njihovog mjesta
- Da cijene i poštuju sve ono što pripada drugima i štoje drugačije poštujući kulturu dijaloga i međusobnog uvažavanja
- Da uvide prednosti i bogastvo kulturne raznoliosti, te zajednički čuvaju i njeguju sva dobra kulturne baštine, tradicije iobičaja naše domovine Bosne i Hercegovine.

Ishodi:

- Cijeniti vrijednosti porodičnog i drugih oblika društvenog života

- Posjedovati ljubav i pravilan odnos prema svim životnim dobrima neophodnim za kulturno življenje
- Razvijati ljubav i poštovanje prema svojim predcima i tradiciji
- Samostalno uočavati tradicionalne elemente stanovanja, odjevanje i ishrane, i njihov značaj u njegovanju kulturne baštine
- Znati imenovati tradicionalne običaje i igre svoga kraja
- Prepoznati i imenovati stare zanate
- Razvijati lični identitet i multikulturalnost u porodici i zajednici
- Pripovjedati o vjerskim običajima svoga kraja
- Uočavati prirodne ljepote naše domovine

DETALJAN OPIS REALIZACIJE

I KORAK: Izbor teme, razgovor o temi, određivanje cilja rada

Pomoću okvirnog NPP-a i udžbenika za peti razred osnovne škole učenicima sam predstavila nastavne sadržaje predmeta Kultura življenja. Zajedno smo uvidjeli da nastavni plan i program ovog predmeta obuhvata deset različitih životnih sadržaja koji su međusobno ispreplteni i povezani. Analizirajući nastavne sadržaje ostalih predmeta zaključili smo da je nastavni sadržaj predmeta Kultura življenja u uskoj korelaciji sa nastavnim sadržajima svih ostalih predmeta. Analizirajući detaljnije nastavne sadržaje ovog predmeta došli smo do zaključaka:

- Da se nastavni sadržaji mogu realizirati bilo gdje u prostoru u učionici i izvan učionice
- Da proučavanje nastavnih sadržaja zahtijeva široku saradnju i komunikaciju sa učenicima, nastavnicima, roditeljima i širom društvenom zajednicom.

Imajući u vidu zaključke do kojih smo došli učenicima sam predložila da određene nastavne sadržaje ovog predmeta realizujemo putem projektne nastave. Učenicima sam predložila prednosti realizacije nastavnih sadržaja putem projektne nastave. Sagledavši sve mogućnosti i prednosti projektne nastave učenici su prihvatili moj prijedlog. Iznijevši svoje prijedloge s kritičkim osvrtom na svaki od njih odlučili smo se za najzanimljiviju temu koju ćemo realizirati projektom nastave. Većina učenika se izjasnila i pokazala veliki interes i zanimanje za temu Kulturna baština. Postavili smo cilj rada a to je istražiti, kulturnu baštinu našeg kraja te načine njezinog čuvanja i obnavljanja.

II KORAK Procjena vlastitih mogućnosti i potreba

Prije nego što smo počeli realizirati našu temu koju smo planirali izvesti u vidu projektne nastave izvršili smo mini istraživanje naših sposobnosti i kapaciteta te provjerili da li smo sposobni zamišljenu ideju i realizovati kroz projektnu nastavu. Uradili smo SWOT –analizu cjelokupne situacije i sagledali unutarnje i vanjske faktore koji će uticati na realizaciju predložene teme:

- Gdje se u sadašnjoj situaciji naš razred kao tim nalazi
- Koje su naše glavne prednosti (snage), a koje su najveće slabosti
- Koje su nam mogućnosti i šanse, a koje prepreke i rizici da stignemo do planiranog cilja (Prilog 1: SWOT-analiza)

III KORAK: Formiranje grupa, podjela zadataka po grupama

- Učenicima sam pojasnila da će se realizacija planirane teme izvoditi kroz dva oblika rada. Određene aktivnosti ćemo raditi svi skupa na časovima redovne nastave, dok ćemo istraživačko spoznajne aktivnosti izvoditi kroz rad u grupama. Grupe ćemo formirati spram interesa, sklonosti i mogućnosti učenika.
- Podjela zadataka po grupama (Prilog 2: Zadaci za grupni istraživački rad)
- Način rješavanja zadataka, postavljanje pravila rada u grupi i između grupa
- Formiranje radne mape u koju će se s bilježiti sve važne realizirane aktivnosti a koje su planirane projektnom nastavom
- Slaje pozivnica roditeljima za učešće u projektnoj nastavi (Prilog 3: Pozivnica za roditelje)

Iako još uvijek nismo u fazi planiranja već trebamo razmišljati o mogućim podacima koje ćemo prikupiti, u kojem će obliku biti, kako ćemo ih bilježiti, arhivirati i prikazati.

IV KORAK: Izrada plana i programa projektne nastave

Na redovnom času Kulture življnija zajednički smo izradili plan i program naše projektne nastave. Učenici su imali dovoljno vremena od prošlog časa da razmišljaju o aktivnostima kojima bi najbolje mogli proučiti i istražiti kulturnu baštinu. Sačinjeni plan i program projektne nastave predstavili smo roditeljima na roditeljskom sastanku. Roditelji su imali mogućnost iznošenja prijedloga za dopunu postojećeg plana i programa projektne nastave. Prijedlozi roditelja uvršteni su u plan i program koji je prezentiran učenicima. (Prilog 4: Plan i program projektne nastave)

V KORAK Realizacija aktivnosti projektne nastave

Sve planirane aktivnosti projektne nastave smo podijelili na četiri cjeline. Svaka cjelina je realizovana u toku jedne sedmice. Realizovane aktivnosti su predstavljene u okviru predmetnih aktivnosti i istraživačko spoznajnih aktivnosti

1. sedmica : Realizacija aktivnosti projektne nastave je započela radionicom za roditelje i učenike „Muzičke igre, kola i plesovi nekada i sada“.

Kroz radionicu učenici i roditelji su prošli kroz sledeće aktivnosti:

- a) Slušanje i pjevanje tradicionalnih narodnih pjesama (Trepetljika trepetala, Bosno moja divna mila)
- b) Zajedničko izvođenje različitih plesnih pokreta iz tradicionalnog folklor
- c) Crtanje tradicionalnih muzičkih instrumenata
- d) Takmičenje u starim društvenim igrama (natezanje konopca i skakanje u vrećama)

Prilog 5: Fotografije sa radionice

Aktivnosti govora i govornog izražavanja:

- Čitanje i prepričavanje tekstova koji govore o kulturnoj baštini i tradiciji
- Učenje novih riječi kao npr. običaj, kultura, svatovi, ašikovanje, kujundžija, sehara, dova, veranda, četenija...
- Analiza lektire „Jesen u mom gradu“ (povezivanje sa običajima, sijelima i druženjima nekada i sada, povezivanje podova jeseni sa zdravom hranom i tradicionalnim jelima)

Naučne aktivnosti

- Obrada nastavne jedinice „Stanovništvo u Bosni i Hercegovini“ (razgovor o raznolikosti običaja, kulture, tradicije te uvažavanju različitosti drugoga i drugačijega).

Tjelesne i muzičke aktivnosti

- Izvođenej vježbi disanja i opuštanja, joga za djecu
- Izvođenje i učenje starih društvenih igara „Bacanje kamena s ramena“
- Učenje koraka i koreografije za narodna kola i plesove

Radno –praktična aktivnost

- Izrada porodičnog grozda (Prilog 6: Skica porodični grozd)
- Izrada ličnog karton moje porodice(Prilog 7: Tabela lični karton moje porodice)
- Izrada porodičnog stabla (Prilog 8: Porodično stablo)

Likovne aktivnosti

- Crtanje i slikanje na temu „Narodna nošnja i običaji moga kraja“ (razgovor o temi, produbljivanje i proširivanje znanja o kulturnoj tradiciji)

2. Sedmica

Istraživačko spoznajne aktivnosti

- Realizacija dana otvorenih vrata za nene „Druženje sa nenama“. Kroz druženje u školi realizovane su sledeće aktivnosti:
  - a) Upoznavanje i predstavljanje kroz igru „Zamršeno klupko“
  - b) Slušanje i razgovor o životu predaka prošlosti, prepoznavanje predaka na fotografijama (Prilog 9: Fotografije naših predaka)
  - c) Učenje kroz analizu mudrih savjeta za potomke
  - d) Učenje igranja narodnih kola i društvenih igara iz prošlosti
  - e) Učenje o zdravoj ishrani kroz degustaciju tradicionalnih jela, razmjena recepata
  - f) Učenje kroz pjevanje narodnih pjesama i natpjeva iz prošlosti (Prilog 10: Fotografije druženja s nenama)

- Realizacija obilježavanja Dana škole(druženjem kroz izvođenje školske priredbe učenici su učili o prošlosti i sadašnjosti škole, te kakvi su planovi škole u budućnosti)
- Realizacija posjete „U posjeti zanatlijama“. Učenici su posjetili zanatske radnje brijačnicu i trgovinu te ambulantu u svom mjestu. Kroz druženje razgovor učili su o zanatima u prošlosti, alatu i oruđu za rad, vrstama zanata i narodnoj nošnji. Kroz posjetu ambulanti učenici su poredili zanimanja u prošlosti i sada i izvodili zaključke. (Prilog 11: Fotografije posjete zanatskim radnjama)

Naučne aktivnosti

- Realizacija pismene provjere usvojenosti znanja u okviru teme „Moja domovina“ (Prilog 12: Nastavni listić)
- Realizacija terenske nastave na temu „Životne zajednice“. Posmatrajući i analizirajući životne zajednice voćnjaka i povrtnjaka učenici su učili o biljnom i životinjskom svijetu, zdravom načinu ishrane, tradicionalnim jelima i običajima pri jelu, o vjerskim običajima i praznicima.

Radno –praktične aktivnosti

- Izrada predmeta, posuđa, oruđa i nakita (rad s glinom), razvijanje pravilnog odnosa prema starinama njihovom čuvanju i obnavljanju.

Aktivnosti govora i govornog izražavanja

- Medijska kultura-Šta sve živi na ekranu. Kroz razgovor učenici su proširivali i produbljivali znanja o pozorištu, kinu, filmu, ponašanju na javnom mjestu. Na taj način izvršena je priprema učenika za posjetu pozorištu koja će se realizovati sledeće sedmice.

Tjelesne i muzičke aktivnosti

- Izvođenje i učenje društvenih igara (žmire, ganje, skrivanje prstena), učenje o običajima i druženjima predaka, upoređivanje igara nekada i sada, izvođenje zaključaka.
- Slušanje i pjevanje tradicionalne muzike (izvorna, sevdalinka), učenje o načinu i oblicima druženja predaka (sijela, ženidbe, pilavi, šerbeta, dove, mevludi....), običajima koji ih prate, narodnoj nošnji, nakitu, arhitekturi starih kuća, namještaju i posuđu u njima. Učenje novih riječi(izvorna pjesma, sevdalinka, folklor, riječi vezane za dijelove narodne nošnje).

3. Sedmica

Istraživačko spoznajne aktivnosti

- realizacija tematske izložbe Dan zdrave hrane. Učenje o značaju zdrave prehrane, o tradicionalnoj bosanskoj kuhinji i jela koja se prave od voća i povrća, mliječnih proizvoda, žitarica. (Prilog 13. Fotografije Dan zdrave hrane)
- realizacija posjete pozorištu i gledanje pozorišne predstave „Aska i vuk“. Kroz predstavu se prožimaju sadržaji vezani za zanimanja u prošlosti (pastir), tradicionalni muzički instrumenti (frula, gusle), narodna nošnja i narodna kola i društvene igre.

Radno –praktične aktivnosti

- Realizacija posjete pozorištu i gledanje pozorišne predstave „Aska i vuk“. Kroz predstavu se prožimaju sadržaji vezani za zanimanja u prošlosti (pastir), narodna nošnja i kola.
- Realizacija nastavne jedinice starine, našakulturna baština, tradicija i običaji. Učenici stiču znanja o tradicionalnoj kulturi, njenom značaju, očuvanju i obnavljanju.
- Izrada tradicionalne nošnje i nakita za lutku, oslikavanje peškira na tradicionalan način

Likovne aktivnosti

- Ilustracija pozorišne predstave „Aska i vuk“ sa posebnim naglašavanjem tradicionalnih elemenata koje su vidjeli u predstavi (pastir, frula, narodna nošnja, narodno kolo, običaji, prirodne ljepote).

Naučne aktivnosti

- Realizacija nastavne jedinice „Biljke kao proizvođači hrane i kisika“ .

Učenje o kulturnoj tradiciji jela, receptima za pripremu slanih i slatkih jela koje se pripremaju za vjerske praznika

4. sedmica

Likovne aktivnosti

- Slikanje na temu „Vodenica“, razumjevanje i prepoznavanje arhitekture stare bosanske kuće, namještaja i posuđa u njoj, pomoćnih zgrada (čardak, pušnica, hambar, ćiril), učenje novih izraza koji su se koristili u prošlosti, upoznavanje starih zanata (mlinar, kujundžija, kazandžija, šuster, halvedžija, itd)

Aktivnosti na času odjeljske zajednice

- Realizacija nastavne jedinice „Kultura i običaji naroda u BiH- multikulturalnost i različitost“. Vođenje razgovora u cilju sumiranja svih postignutih znanja o tradicionalnoj kulturi.
- Izrada portfolija o starinama našeg kraja. Pošto u našem mjestu nema muzeja a predmete koje nam svjedoče o bogatoj kulturnoj baštini učenici mogu vidjeti na rijetkim izložbama odlučili smo ostaviti pisani trag u vidu portfolija o različitim aspektima života i običaja ljudi u našem mjestu. U portfolij smo odložili sve materijale do kojih smo došli istraživanjem putem usmene riječi, interneta, različitih posjeta, druženja i zabave. Skupljenu građu u vidu portfolija ostavljamo u naslijeđe budućim naraštajima naše škole da je izučavaju, čuvaju i njeguju, te proširuju dalje. (Prilog 14: Fotografije razrednog portfolija)

NAPOMENA: Matematičke aktivnosti su se tokom realizacije projektne nastave provlačile kroz tekstualne zadatke koji govore o kulturnoj tradiciji.

VI KORAK : Prezentacija učeničkih aktivnosti i rezultata istraživanja

Kroz različite aktivnosti: istraživanje, prikupljanje starina, pisanje, čitanje, slušanje, bilježenje različitih podataka, posjete i druženja, grupni rad, međusobnu saradnju učenika, prikupljeni materijal je prezentiran na školskom nivou učenicima i nastavnicima na završnoj manifestaciji „Oktobar mjesec knjige“. Učenici su uz pomoć i vodstvo učiteljice uredili školski hodnik za predstavljanje projektne nastave. Svaka grupa je imala svoje mjesto gdje je izložila postignuća i rezultate do kojih je došla kroz različite aktivnosti i istraživanje. Članovi grupa su učenicima i nastavnicima prezentirali, objašnjavali i odgovarali na postavljena pitanja. Zidni panoi su bili

uređeni plakatima grupnih istraživačkih aktivnosti i učeničkim likovnim radovima. Grupa učenika je bila obučena u mušku i žensku narodnu nošnju te kroz defile, igranje narodnog kola i druženje sa drugim učenicima je promovisala tradicionalnu kulturu, narodnu nošnju i običaje.

Svi prisutni imali su priliku degustirati tradicionalna slatka jela koja su posluživali učenik i učenica obučeni u tradicionalnu narodnu nošnju. (Prilog 15: Fotografije prezentacije projektne nastave učenika V-1 razreda).

EFEKTI; POSTIGNUTI REZULTATI

Rad na projektnoj nastavi doprinio je :

1. proširivanju znanja svih koji su bili uključeni u njega
2. realnije gledanje na vlastite kompetencije
3. kroz različite aktivnosti razvijali smo kreativnost, uspješno dogovaranje, empatiju, samostalnost u traženju informacija i toleranciju u međusobnim odnosima.
4. Puno smo naučili o običajima, narodnim nošnjama, starim bosanskim jelima i zanatima našeg kraja te kako se odnositi prema njima kao neprocjenjivom kulturnom bogastvu
5. Uspjeli smo angažovati ljude starije dobi, roditelje i djecu s ciljem međugeneracijskog druženja i solidarnosti sa starijim osobama. Druženjem smo pokazali da su starije osobe aktivni i kreativni inicijatori u današnjem društvu.
6. Kroz razne oblike druženja i posjeta povezali smo se sa širom društvenom zajednicom i stekli osnovu koju ćemo produbljivati prema vlastitim interesima ali i okruženju koje nas prati.
7. Zajedničkim radom pokazali smo da je uspjeh u radu moguć ako djelujemo organizovano i ako imamo zajednički cilj. (sačuvati našu kulturnu baštinu od zaborava)
8. Kao rezultat rada i istraživanja na ovoj nastavnoj temi proizašao je prijedlog učenika za realizaciju jednodnevne ekskurzije u Sarajevo grad koji predstavlja spoj različitih kultura, tradicija, historije i religija. Ovaj prijedlog uvršten je u Godišnji program rada škole.

Dodatni komentari i sugestije drugim nastavnicima koji bi željeli implementirati vašu ideju

1. Voditi računa o detaljnom planiranju, obimnosti i vremenu realizacije planiranih aktivnosti.
2. Učenicima pružati što detaljnije i jasnije upute i sugestije u izrad aplikacija, pripremama materijala i sredstava za grupne istraživačke aktivnosti uključujući i roditelje i širu zajednicu.

3. Ne oslanjati se na sebe već angažovati obučenog fotografa i snimatelja
4. U cilju postizanja veće efikasnosti u svakom pogledu kolegama sugerisem da ovu ideju realizacije projektne nastave po mogućnosti planiraju i realizuju u saradnji sa ostalim kolegama razredne nastave.
5. Prezentaciju realiziranih aktivnosti napraviti u PowerPointu jer će ista biti puno bolja i efektnija.

Collections

NIN nagrada

Nominovane prakse

NIN 2017